

**МІНІСТЕРСТВО
ЗАКОРДОННИХ СПРАВ
УКРАЇНИ**

**MINISTRY
OF FOREIGN AFFAIRS
OF UKRAINE**

Михайлівська площа, 1
м. Київ, 01018, Україна

Тел.: (044) 238 17 48; факс: (044) 238 18 88
E-mail: zsmfa@mfa.gov.ua
Web: <http://www.mfa.gov.ua>
Код ЄДРПОУ 00026620

1 Mykhailivska Square
Kyiv, 01018, Ukraine

«22» квітня 2016 р.
№ 72/12-904/3-988

**Народному депутату України
О.С. Сотник**

**Народному депутату України
О.І. Сироїд**

*Щодо звернення до судів у зв'язку з
агресією РФ проти України*

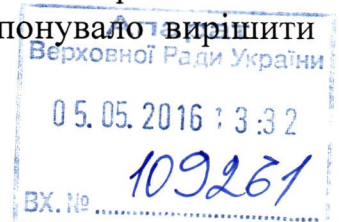
Шановні Олено Сергіївно та Оксано Іванівно,

У відповідь на депутатський запит № 137-2/6 від 30.03.2016 щодо звернення до судових інституцій щодо збройної агресії Російської Федерації проти України повідомляємо про заходи, які вживаються МЗС для притягнення Російської Федерації до міжнародно-правової відповідальності.

В контексті збройної агресії Російської Федерації, МЗС на постійній основі доводить дипломатичними каналами до відома РФ численні факти вчинення нею актів агресії проти України. Оскільки російська сторона у кращому випадку обмежується загальними, необґрунтованими запереченнями цих фактів, МЗС запропонувало вирішити наявний спір щодо фактів вчинення актів агресії проти України шляхом звернення до Міжнародного суду ООН або до ad hoc арбітражу. У відповідь російська сторона відмовилася визнавати наявність спору та свою відповідальність і категорично заперечила можливість звернення з цього питання до будь-яких міжнародних судових інстанцій.

МЗС також доводить до відома російської сторони позицію України щодо конкретних міжнародно-протиправних діянь останньої, пов'язаних з порушеннями міжнародного гуманітарного права та зобов'язань РФ як держави-окупанта Кримського півострову. У цьому ж контексті МЗС заявило, що так званий «Договір між Російською Федерацією та Республікою Крим про прийняття в Російську Федерацію Республіки Крим та утворення у складі Російської Федерації нових суб'єктів», вчинений 18.03.2014 у м. Москва, Російська Федерація, є нікчемним та не створює жодних міжнародно-правових наслідків, у тому числі для зміни територіальної належності окупованої частини території України, а саме Автономної Республіки Крим та м. Севастополь.

Виходячи з публічно заявленої позиції РФ, що приєднання Криму відбулося відповідно до міжнародного права, МЗС заявило РФ про наявність ще одного міжнародно-правового спору і також запропонувало вирішити

наявний спір шляхом звернення до Міжнародного суду ООН або до арбітражу ad hoc. Однак згадана пропозиція була проігнорована.

Така поведінка контрагента обумовлена тим, що основним проблемним аспектом притягнення РФ до міжнародно-правової відповідальності є договірна правова природа юрисдикції будь-яких міжнародних судових або арбітражних інституцій. Звернення України до міжнародних судів щодо порушення РФ своїх міжнародно-правових зобов'язань вимагає однозначної та чітко вираженої згоди на це з боку РФ. Красномовною ілюстрацією необхідності однозначно та чітко визнавати юрисдикцію міжнародних арбітражів є рішення Окружного суду м. Гаага, Королівство Нідерланди, за позовом від імені Російської Федерації проти групи акціонерів компанії ЮКОС. Зокрема, нідерландський суд дійшов висновку, що оскільки РФ лише підписала Договір до Енергетичної Хартії і не ратифікувала його в подальшому, це не є свідченням однозначної та чіткої згоди РФ на вирішення спорів в рамках Договору шляхом арбітражу. Відтак, попереднє рішення арбітражу, який дійшов до протилежного висновку і зобов'язав РФ сплатити інвесторам ЮКОС близько 50 млрд. дол. США, наразі під загрозою скасування.

З огляду на це, ще у березні 2014 року МЗС було здійснено аналіз чинної договірно-правової бази України та РФ на предмет визначення міжнародних договорів, які передбачають обов'язкову юрисдикцію міжнародних судових або арбітражних інституцій для України та РФ, і за допомогою яких можливо захистити національні інтереси України. За результатами проведеного аналізу, МЗС внесло на розгляд Президента України пропозиції щодо притягнення Росії до міжнародно-правової відповідальності за:

- збиття літака Малайзійських авіаліній рейсу МН17 і підтримку терористичних організацій у східних регіонах, в рамках Міжнародної конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму 1999 року;
- грубе порушення прав людини на окупованій території, в рамках Конвенції про ліквідацію усіх форм расової дискримінації 1965 року; та
- узурпацію суверенних прав України щодо використання морських акваторій та континентального шельфу, прилеглих до Криму, у Чорному та Азовському морях, в рамках Конвенції ООН з морського права 1982 року.

На основі пропозицій МЗС, Президентом України було підписано Указ №970/2014 від 31.12.2014 про утворення делегації України для участі у переговорах з Російською Федерацією щодо порушення нею своїх зобов'язань за міжнародними договорами України.

Першими двома конвенціями передбачено, що у разі наявності між їхніми сторонами спору щодо тлумачення або застосування цих конвенцій, який не може бути врегульований шляхом переговорів протягом розумного періоду часу, він передається на прохання однієї з них до Міжнародного суду ООН. Конвенцією ООН з морського права 1982 року у разі неможливості вирішення спору шляхом переговорів передбачено звернення до арбітражу ad hoc (для України та РФ).

З метою виконання встановленого вищезгаданими конвенціями обов'язкового досудового етапу вирішення спорів з РФ, Україна ініціювала переговорний процес. Станом на сьогодні, відбулося 4 раунди переговорів в рамках Міжнародної конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму 1999 року, один раунд переговорів в рамках Конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 року (другий раунд планується 26 квітня 2016, однак участь російської сторони не підтверджена), відбувся обмін дипломатичними нотами з позиціями сторін в рамках Конвенції ООН з морського права 1982 року.

Поряд з цим МЗС спільно з правоохоронними органами України вживаються заходи для формування належної доказової бази щодо всіх фактів, які підтверджують пряму або опосередковану участь РФ, її громадян та юридичних осіб у організації, постачанні зброї та її застосуванні для вчинення актів тероризму на території України, а також доказів порушення РФ своїх зобов'язань у сфері захисту прав людини на окупованій території.

Тільки у разі неможливості вирішення спорів за згаданими міжнародними конвенціями шляхом переговорів Україна отримає право передати ці спори на розгляд до відповідних міжнародних судових або арбітражних інстанцій.

Крім того МЗС визначило, що ще одним перспективним шляхом притягнення РФ до відповідальності вбачаються механізми, передбачені Угодою між Урядом України та Урядом Російської Федерації про заохочення та взаємний захист інвестицій 1998 року (далі – Bilateral Investment Treaty, BIT). В рамках BIT українські компанії можуть звертатися до арбітражу, згоду на який вже дала РФ шляхом ратифікації згаданої Угоди, з позовами проти РФ з метою отримання компенсації за втрати, які вони зазнали в Криму. У свою чергу, МЗС від імені Уряду України вступатиме у якості договірної сторони BIT у спори між українськими компаніями та Російською Федерацією щодо питань тлумачення та застосування BIT.

Такий підхід забезпечить захист суверенних інтересів України при розгляді арбітражем низки чутливих аспектів, зокрема щодо міжнародно-правового статусу Криму і обов'язків РФ по відношенню до цієї території, а також уніфікований та ефективний, з точки зору часу та затрат, розгляд питання відшкодування завданої українським компаніям матеріальної шкоди. При цьому, він сумісний з підходами до вирішення спорів з РФ в рамках інших конвенцій.

На основі пропозицій МЗС прийнято розпорядження КМУ від 29 лютого 2016 р. № 126-р «Про делегацію Уряду України для участі у розв'язанні спорів щодо тлумачення та застосування Угоди між Кабінетом Міністрів України і Урядом Російської Федерації про заохочення та взаємний захист інвестицій.

З повагою,

**Заступник Міністра
з питань європейської інтеграції**

Пасічник А. 2381727

О.В.Зеркаль